

Beste Lezer,

Graag zou ik willen reageren op de consultatie op het voornemen om de jacht op het haas en konijn te sluiten. Ik kan dat heel kort doen door aan te stippen dat er meer dan genoeg hazen zijn in mijn jachtgebied en daarbuiten, dat de staat van instandhouding totaal niet in het geding is en dat mijn inziens de telling niet deugt maar dat lijkt me wat kort door de bocht. Daarom wil ik graag de vrijheid nemen om mijn reactie wat breder te trekken om niet alleen de jacht voor het haas en konijn erbij te betrekken maar ook de gehele jacht en weidevogelbeheer in de afgelopen 70 jaar in Nederland.

Dit zou ik willen doen met de uitleg van een stuk geschiedenis van de jacht in Nederland waarbij ik de volgende stellingen zou willen behandelen.

1: Door de afnemende jacht komen soorten als kievit, grutto e.d. in gevaar. Jacht zorgt juist voor instandhouding van soorten, waarbij andere soorten weer van profiteren.

2: Jacht zorgt juist voor een gezonde populatie van in bijzonder haas en konijn.

3: Is de manier waarop nu soorten geteld worden, de juiste manier?

Wie is de schrijver

Om mijn consultatie te verduidelijken zodat de lezer weet wie hij voor zich heeft zou ik me graag eerst willen voorstellen. Dit om mijn zienswijze en ervaringen te verduidelijken. Ik ben academisch opgeleid tot dierenarts. In mijn opleiding werd nadruk gegeven aan een scherp analytisch vermogen. Dit om via een helicopterview alle factoren mee te nemen en tot een juiste beslissing te komen. Dit zie ik als voordeel om deze consultatie te kunnen schrijven. Namelijk te analyseren waar het probleem zit, hoe het probleem mogelijk op te lossen is, maar ook wat er gebeurt als er als er geen goede oplossing komt.

Ik ben opgeroed op een boerderij in het hartje van de Veluwe. Gingen we voor 1990 gras maaien dan vingen we een krat vol jonge kieviten op 2 hectare. Daarbij zagen we ook talloze grutto nesten. Na het verbod om vossen te schieten in 1990 was dit over. Nu zitten er daar geen kieviten meer. Komt er toch een jonge kievit uit het nest, dan wordt die later gevonden als predatie slachtoffer van een sperwer.

Rond 2015 heb ik mijn jachtakte gehaald met als doel me in te zetten voor het weidevogelbeheer. Vanaf jongs af aan zag ik dat een goede stand van een diersoort bepaald wordt door goed beheer. Beheer is mijn inziens: rust, voedsel, en beheer van vijanden van een soort. Ik zag het als een soort roeping om kraaien, vossen en verwilderde katten te beheren zodat de weidevogels nog een kans kregen. In de eerste jaren heb ik zelf ervaren dat beheren een groot verschil maakte. Door dit beheer zag ik dat de roodborsttapuit (een grondbroeder) weer zijn jongen groot kreeg, jonge steenuilen werden niet meer doodgepikt door de kraaien, en scholeksters brachten soms zelfs een tweede nest jongen groot. Ik schoot op een jachtveld van 100 hectare per jaar 80 kraaien, 3 vossen en 50 verwilderde katten. Van de niet predatoren schoot ik zelf ongeveer 1 haas per jaar.

Realiseert u zich dus dat jagers 1 haas schieten voor elke 100 tot 150 predatoren zie ze opruimen.

Jacht in Nederland vanaf 1950 -2020

De jacht in Nederland had tot 1980 een elitair karakter. Grootgrondbezitters en andere vermogende mensen hadden meerdere jachtopzichters in dienst. Deze jachtopzichters hadden 1 taak: alles opruimen waar hun baas niets aan had. Dit betekende dat zowel met het geweer, met gif, met vallen alle predatoren enorm kort werden gehouden. Hoe ging dit in zijn werk? Een oom van mij was bosbouwer op de Veluwe en alle stukken bos werden gecontroleerd op nesten van buizerd, havik, vossen etc. Dit werd doorgegeven aan de jachtopzichters. Een dorp als bijvoorbeeld Langbroek in Utrecht (nu rond 2000 bewoners) telde toen 7 jachtopzichters die bijna full time aan beheer van predatoren deden.

Dierenartsen (dus mijn voorgangers) leverden vergiftigde eieren en kuikens. Deze werden op doodlopende stukken (waar geen mensen kwamen) neergelegd. Na 2 dagen kwamen de jachtopzichters weer terug en werden de overgebleven vergiftigde kuikens en eieren meegenomen, gelijk met de vergiftigde predatoren die door de werking van het gif nauwelijks 2 meter verder lagen. Door deze acties kwamen er tot 1980 nauwelijks predatoren voor. Bij veehouders werd gekeken hoeveel katten er op de boerderij waren. Waren dit er meer dan 2 of 3 dan werd de rest gevangen en afgemaakt. Huiskatten of verwilderde katten waren er nauwelijks. Bunzings werden met speciale hondjes opgespoord.

Een oudere jachtopzichter vertelde me ooit dat toen hij rond 1950 begon hij dacht dat hij aan 3 a 4 wipvalletjes om bunzingen en hermelijnen te vangen genoeg had. Zijn voorganger zei toen: Je bedoelt 300 a 400 vallen zeker? De huiden van deze gevangen dieren mocht hij zelf verkopen. Daar had hij toen een jaarloon aan! Zoveel predatoren werden er toen gevangen.

Het hoeft geen betoog dat in deze jaren de populaties kieviten, grutto's, fazanten enorm floreerden! Ik durf dan ook te beweren dat er in die jaren 1950-1990 een buitengewoon **onnatuurlijke** hoge stand van weidevogels, konijnen, hazen en andere niet predatoren waren.

(Beste lezer: vraag u uzelf nu eens af hoe absurd het is om met deze kennis, deze jaren als referentie jaren voor nu en de toekomst te willen nemen, zonder het beheer mee te nemen wat deze jachtopzichters deden....)

Hoe kwam deze buitengewoon onnatuurlijke stand? Niet alleen doordat predatoren erg kort werden gehouden, maar ook door de toenemende dier aantallen. Weidevogels eten namelijk insecten. Insecten bestaan voor een groot deel uit eiwit, eiwit bestaat voornamelijk uit stikstof en stikstof zit in mest. Doordat er meer landbouwhuisdieren kwamen, kwam er meer mest, kwamen er meer insecten, en daardoor meer insecten etende dieren, waaronder de weidevogels. Omdat er de afgelopen 20 jaar in de veehouderij al 65% stikstof reductie heeft plaatsgevonden zullen er steeds minder insecten en minder weidevogels zijn. In natuurgebieden is dit niet anders. Recent onderzoek laat zien dat in natuurgebieden 300% **minder** insecten leven dan in weidegebieden. Het idee dat weidevogels beter af zijn in natuurgebieden kan dan ook geen stand houden.

(Beste lezer: Nu de veestapel al met een kwart gekrompen is sinds 1990, wat denkt u dat er met het voedsel van de weidevogels gebeurt?)

Vanaf 1980 kwamen er steeds meer regels die beperkingen legden aan jachtopzichters en het beheer van predatoren. Grootgrondbezitters en andere vermogenden zagen hoe ze veel geld betaalden voor het werk van jachtopzichters terwijl het werk van de jachtopzichter steeds meer onmogelijk werd door deze regelgeving. Predatoren werden beschermd, vangkooien voor predatoren verboden

waardoor predatoren steeds meer de overhand kregen. Velen van deze grootgrondbezitters besloten toen om gronden in het buitenland te kopen (Schotland) en de jachtopzichters te ontslaan. Door toenemende regelgeving was beheer in Nederland onmogelijk geworden.

Wat we zien is dat door deze regelgeving er na 1990 veel minder aan beheer kon worden gedaan. Als gevolg van de regelgeving namen deze predatoren enorm toe. Beheer kon niet meer goed uitgevoerd worden. Als lokale jagers 1x in de week 4 uur tijd hebben is dat veel, in tegenstelling tot 7 full time jachtopzichters in dezelfde regio.

Wat regelgeving doet met deze predatoren kan met het volgende voorbeeld uitgelegd worden. Kraaien vangen met een kooi is erg makkelijk. Toen deze gebruikt mochten worden kon je in een maand tijd met ongeveer acht uur inzet 80 procent van de populatie vangen. Met het geweer zou je met ongeveer 40 uur ongeveer 40% van de populatie kunnen vangen. Wil je met het geweer 80% van de populatie vangen dan schat ik dat dat ongeveer 120 uur kost. Dit zijn 40 ochtenden en middagen van gemiddeld 3 uur. Deze tijd hebben jagers nu niet. Het gevolg is dat er nu zoveel kraaien zitten dat dit ook ten koste gaat van weidevogels en jonge hazen. Neem daarbij aan dat het verbod voor vangkooien erg demotiverend is voor jagers om nu wat aan kraaien te gaan doen. Niemand gaat 120 uur besteden aan een zaak waar dat eerder in 8 uur kon.

Dat er de afgelopen jaren steeds naar de veehouders wordt gewezen als het gaat om de afname van de weidevogels is buitengewoon onzin. Dit wordt gedaan om de eigen tekortkomingen van organisaties af te wenden. De aanname dat veehouders met een bloedgang van 11 meter breed alles plat zouden maaien en nergens naar kijken is ergerniswekkend. In de veenweide gebieden is zo breed maaien al helemaal niet mogelijk door de erg smalle percelen. Verder is de inzet van veehouders voor bescherming van weidevogels hoog. Veel tijd wordt besteed aan het opsporen van nesten zodat ze niet kapot gemaaid kunnen worden. De vraag hoe het komt dat er zo weinig broedsucces is zou dan ook aan deze mensen zelf voorgelegd moeten worden en niet aan organisaties die wel een goed betaalde adviesfunctie willen maar niet fysiek op deze gronden komen.

Het slechte broedsucces komt voornamelijk door de enorme toename van predators sinds de jaren 90 door steeds meer regelgeving. Dat door het grasmaaien de dekking wordt weggemaaid is waar, maar ik herinner de lezer er graag aan dat in 1990, toen de weidevogelstand heel hoog was, het gras ook al werd gemaaid. En toen ging het buitengewoon goed met de weidevogels. Ik vond het altijd bijzonder om te zien hoe de oudervogel opvloog als de grasmaaier in de buurt kwam, dan op het gemaaide ging zitten en haar jongen uit het nog niet gemaaide gras riep. Waarna ze rustig op het gemaaide gras insecten gingen zoeken.

Wat het verschil met 1990 en nu is, is dat predatoren er in enorme aantallen zitten. Sommige schattingen gaan uit dat er 8x meer predatoren zitten dan als er zouden moeten zitten. Als nesten in de nacht niet leeggeroofd worden door **bewust!** loslopende katten, bunzingen, wezels, vossen en marters dan gebeurt het overdag wel door reigers, ooievaars, mantelmeeuwen, kraaien en eksters. Oudervogels krijgen niet meer de kans om hun jongen uit het niet gemaaide gras te roepen. Als er gras gemaaid wordt zitten er **altijd** al kraaien, reigers, ooievaars en mantelmeeuwen bij die de jonge vogels en jonge hazen geen enkele kans geven. Kolonies van 50 tot 150 reigers zijn geen uitzondering meer. Ook bij veehouders die alles ingesteld hebben voor weidevogelbeheer is het raak. Ik hoorde van een biologische veehouder die bewust kleine stroken gras en mais naast elkaar had zodat het een erg afwisselend landschap was voor voedsel en dekking. Hij had de mais bewust later gezaaid wat hem ook financieel geld kostte maar dat had hij ervoor over. In dat perceel telde hij later 35 jonge kieviten. 2 dagen later struinden er tegelijk 15 ooievaars door zijn perceel, en had hij nog 2

jonge kieviten over. Een ander voorbeeld was een veehouder waarvan in 1 nacht 31 nesten van de 35 door een vos gepredeerd waren.

Het idee dat de predatorenstand zichzelf zal reguleren is achterhaald. Predatoren zullen bij honger niet gaan denken: Oh! Er is geen eten meer, laat ik eens besluiten om dood te gaan. Wat ze wel zullen doen is hun natuurlijke schuwheid verliezen en de steden en dorpen in te gaan. Hebben ze de winter overleefd dan zullen ze de afnemende populaties bodembroeders nog grotere schade aanrichten.

Stelling 1: Door de afnemende jacht komen soorten als kievit, grutto e.d. in gevaar. Jacht zorgt juist voor instandhouding van soorten, waar andere soorten weer van profiteren.

In bovenstaande heb ik duidelijk gemaakt dat door toenemende regelgeving bijna alle jachtopzichters die het beheer hadden op de predoren het beheer onmogelijk is gemaakt. Ook lokale jagers mogen steeds minder. Als gevolg daarvan kwamen er steeds meer predatoren.

De hazenjacht was altijd een soort beloning voor het beheren van predatoren. 1 dag per jaar konden jagers oogsten van wat ze beschermden. Aan het einde van de dag werd samen een goede maaltijd genoten. Hazenjacht heeft wat dat betreft ook een sterk sociaal element. Naar deze dag wordt uitgekeken.

Doordat jagers nog wel op hazen mochten jagen gingen veel jagers nog wel het veld in om ook aan predatiebeheer te doen om zo een goede hazenstand te waarborgen. Nu alles aan banden ligt en de predatie zo hoog zal het volgende gebeuren: Door het verbieden van de jacht op haas zullen er minder jagers in het veld gaan, er zal nog meer predatie komen, weidevogels zullen nog meer onder druk komen.

Beste lezer: 1 dier doden is soms 50 dieren sparen.

2: Jacht zorgt juist voor een gezonde populatie van in bijzonder haas en konijn.

Jacht op haas en konijn zorgen ervoor dat jagers het als verplichting voelen om de biotoop en de omstandigheden voor het haas en konijn gunstig te maken. Door het hele jaar heen bekijken ze de stand. Zitten er te weinig dat wordt er niet gejaagd. Zitten er veel hazen dan schieten we maximaal 20% van de dieren zodat er genoeg overblijven. Ook wordt bijna altijd ongeveer 40% van het jachtgebied bewust niet bejaagd.

Als dierenarts heb ik ook gezien wat er gebeurd als er teveel van een soort zitten. Een groot gedeelte van de hazen valt uit door het Hanta virus, coccidiose, syfilis, of leverbot. Deze dieren lijden over een langere tijd. Een te grote stand is dus ongezond omdat dieren ziek worden. Als het lijden van de ze dieren normaal gevonden wordt terwijl dat met een goed beheer voorkomen had moeten worden, dan doet mij dat pijn. Als jager en als dierenarts is het juist mijn hoofdtak om goed voor dieren te zorgen.

Wees er bewust van dat jacht ervoor zorgt dat ook humane ziektes voorkomen kunnen worden. De Wereld Gezondheids Organisatie adviseert maximaal 2 vossen per 1000 hectare om rabiës te voorkomen. Schattingen naar het aantal vossen in Nederland lopen nu op tot 40 vossen per 1000

hectare. Wat gebeurt er als er een rabiësuitbraak komt in een uiterst gevoelige populatie? Jacht heeft dus ook een functie voor de volksgezondheid.

3: Is de manier waarop nu soorten geteld worden, de juiste manier?

Als jager, dierenarts en buitenmens kan ik hier overtuigend zeggen: Nee!

Om dieren te kunnen tellen moet men allereerst hun gedrag weten, dit zeker van predatoren. Predatoren zullen bij genoeg voedsel ongeveer een half uur tot 1 uur per dag actief jagen. Dit doen ze voornamelijk bij zonsopgang. Verder zullen ze nog ongeveer 3-4 uur zitten en kijken, de overige 20 uur besteden ze aan slapen en dommelen. Als tellers hiervan niet op de hoogte zijn heeft dit enorme gevolgen.

Ik zal enkele voorbeelden geven:

- de stand van bunzingen is buitengewoon hoog. Een bunzing is een nachtdier die ook nog maar kort jaagt. De officiële stand nu is onbekend/gevoelig. Door mijn beroep als dierenarts rijd ik veel op de weg in dezelfde regio. In mijn regio tel ik op ongeveer 1000 hectare 20 tot 40 dode bunzingen per jaar. Geschat wordt dat van elk diersoort 1 a 2 procent wordt doodgereden. De schatting is dat er dus in dit gebied minimaal 1000 tot 2000 bunzingen zouden zitten. Persoonlijk denk ik dat dit klopt. In contact met bosbeheerders wordt mij verteld dat ze soms hele rijen bomen hebben waar onder elke boom een bunzing zit. De stand op sommige plaatsen veel hoger dan aangenomen wordt en dit zorgt voor grote predatie van gevoelige soorten.

- Roofvogels: Roofvogels zoals kiekendief of havik jagen actief maar maximaal 1 uur per dag, altijd rond zonsopgang. Jonge roofvogels willen soms ook wel eens heel laat in de avond jagen. Als we deze dieren willen gaan tellen dan zal er rond zonsopgang geteld moeten worden. Wat schetst mijn verbazing dat deze dieren in de middag geteld worden. In mijn jachtveld tel ik er rond zonsopgang altijd minimaal 5 tot 10. Sommige momenten in het najaar soms wel 50. Als we het gedrag van de vogel koppelen aan het moment van tellen dan weten we dus zeker dat we nu mis zitten.

- Haas. Hazen gaan pas op verschillende momenten lopen en worden dan zichtbaar. In de zomer kunnen ze ontzettend vast blijven liggen in hun leger. Je kunt er dan letterlijk met de hond naast staan en dan blijven ze nog liggen. Op andere momenten, rond het rammelen, kun je er soms wel meer dan 7 op 1 hectare zien zitten. Ook hebben hazen in sommige periodes hun voorkeurs percelen. Op sommige percelen zitten er weinig, terwijl je op andere percelen er soms 20 op een hectare liggen. Verder zijn de weersomstandigheden en tijdstippen ook van belang. Overdag blijven ze vaak vast liggen, terwijl ze in de ochtend en avond vaak sneller uit hun leger gaan.

Ik heb vaak meegemaakt dat als ik overdag 80 hectare ben afgelopen en er 6 geteld heb, ik in de avond met nachtzicht er op 1 perceel van 1 hectare 30 hazen tegelijk telde.

Mijn inziens horen bij een goede telling allereerst het gedrag van het dier voorop te staan zodat je weet wanneer je moet tellen. Pas daarna komen de weersomstandigheden, tijdstip, plaats en datum.

Tot slot

Samengevat kunnen we stellen dat door de toename van regelgeving het voor jagers en jachtopzichters onmogelijk is gemaakt om goed beheer uit te voeren om weidevogels en hazen te beschermen. Dat verwacht wordt dat de stand van hazen, konijnen en bodembroeders hetzelfde zou

moeten zijn als rond 1990 of rond 1950 ondanks de enorme toename van predatoren door regelgeving is absurd. Tellingen onder andere omstandigheden kunnen niet meetellen! Dat het met de hazen beter gaat dan met weidevogels is omdat de hazen meerdere keren per jaar jongen hebben, en de weidevogels niet.

De gevolgen dat hazen en konijnen van de wildlijst zouden gaan hebben ook invloed op de weidevogels. Jagers zijn en willen trots zijn op hun jachtveld. Er wordt veel tijd aan hun jachtveld besteed zodat er een verscheidenheid is van verschillende soorten. Ze zijn er trots op als er zeldzame vogels in hun gebied huizen. Ze zijn er trots op als de hazenstand goed is en er van een overmaat hazen enkele geschoten kunnen worden als beloning voor hun inzet. Het verbieden van de jacht op hazen heeft geen zin, zoals de staatssecretaris zelf ook al aangaf. Zijn er weinig hazen dan schieten jagers ook geen hazen. Maar ze zullen wel extra inzetten op beheer van predatie en een betere biotoop zodat de soort zich kan herstellen. Voor jagers is het simpel: als ik alles lukraak schiet dan is volgend jaar alles weg, en dat wil niemand. Het wrange is dat dit wel de voorstelling is van een aantal organisaties en politieke partijen bewust neer willen zetten als stemmingmakerij.

Wat ik Animal Rights of de Partij voor de Dieren zie doen is het de weidevogels en hazen nog moeilijker maken door verwilderde katten, één van de belangrijkste predatoren, te beschermen. Ze doen dus het tegenovergestelde van wat ze beweren, maar winnen rechtszaken door gebrek aan kennis bij de regelgevers.

Het gevaar is dat als de jacht op haas en konijn, door onnodige regelgeving, onmogelijk wordt gemaakt er nog meer jagers afhaken. Predatiebeheer van zowel vossen en kraaien zal nog minder plaatsvinden waardoor sommige gevoelige soorten nog meer onder druk komen. Denk aan de korhoender, patrijs en korenwolf die er enorm gebaat zouden zijn als hun voornaamste predatoren (vos, kat, reiger) beheerd zouden kunnen.

Ook zal de schadebestrijding van akkers, graslanden en boomgaarden minder worden als er steeds meer jagers afhaken. Schades van soms tot 20.000 euro per hectare in boomgaarden zullen op termijn reëel geacht moeten worden.

Wat nodig zou zijn voor de weidevogels en hazen is om juist jagers meer vertrouwen en meer mogelijkheden te geven omdat zij fysiek in hun gebied aanwezig zijn. Meer vertrouwen zou juist een uitbreiding van de wildlijst van voornamelijk predators moeten zijn. Meer mogelijkheid en zouden het gebruik van vangkooien kunnen zijn. Zo kunnen jagers op een goede manier het veld beheren, waardoor het weer een veld wordt om trots op te zijn. In tegenstelling tot het leeggeroofde kale weiland waar ze nu machteloos naast staan, omdat er een veelheid aan beperkende regels opgelegd wordt door mensen die de juiste kennis ontbreekt. Kunt u zich de moedeloosheid voorstellen?

Het verleden heeft al afgerekend met het idee dat het beter zou worden met steeds meer regels. Waar meer van nodig is, is het vertrouwen in de medemens die wel fysiek aanwezig is in zijn jachtveld. **Voortdurende fysieke aanwezigheid in een jachtveld is een vereiste om het goede te zien, en te doen!**

